

Deze notitie geeft verkort de uitkomsten weer van een expertmeeting over GOAB in het onderwijs. Hieraan namen circa 20 ambtenaren en schoolvertegenwoordigers deel, die actief zijn op dit thema.

Een goede start

Veel succesvolle, langdurige OAB-interventies in het onderwijs ontstaan omdat gemeente en onderwijs **samen** een aanleiding zien om met elkaar stappen te zetten. Aanleidingen die hierbij genoemd werden, zijn onder meer:

- Kansengelijkheid vergroten;
- Inrichten onderwijs voor nieuwkomerskinderen;
- De wens om een sterkere doorgaande lijn in VVE te creëren.

In bestuurskundige termen gaat het om een samenwerking vanuit een sociaal maatschappelijk perspectief op eigenaarschap.

Eigenaarschap vanuit sociaal maatschappelijk perspectief

Bestuurskundigen onderscheiden drie perspectieven van eigenaarschap:

1. *Juridisch* (de een geeft de ander een wettelijk uit te voeren opdracht),
2. *Economisch* (er wordt een zakelijke overeenkomst gesloten met afspraken over inzet middelen en verantwoording),
3. *Sociaal maatschappelijk* (men handelt uit eigen of gezamenlijke ambitie/intrinsieke motivatie).

Stimulansen voor eigenaarschap

ASPECTEN	JURIDISCH	ECONOMISCH	SOCIAAL- MAATSCHAPPELIJK
Eigenaarschap	Toebedeeld eigenaarschap	Overeengekomen eigenaarschap	Toegeëigend eigenaarschap
Sturing	Regulerend	Stimulerend	Faciliterend
Instrumentarium	Regels en kaders	Prikkels	Ondersteuning
Relatie	Principaal en agent(en)	Opdrachtgever en opdrachtnemer(s)	Partners

NSOB

8

Bij dit laatste perspectief moet goed gekeken worden of iedereen dezelfde ambities heeft en moeten goede afspraken gemaakt worden over de verantwoording. Een klein vleugje economisch perspectief is dus aan te raden. Maar het beste vertrekpunt voor OAB-activiteiten in het onderwijs is het sociaal maatschappelijk perspectief. Dit past ook bij de autonomie die schoolbesturen hebben ten opzichte van de gemeente. Bij voorkeur delen schoolbesturen en gemeente hierbij het eigenaarschap, waarbij zij indien nodig een stukje autonomie opgeven voor het bredere, gezamenlijke belang. Immers voorbij ieders autonomie geldt de belangrijke vraag: **wat is er nodig voor de doelgroep?** Onderwijsachterstanden kunnen niet alleen door de scholen worden aangepakt. De achterstanden hebben immers alles met de thuissituatie te maken. Ook jeugdzorg zou veel meer eigenaarschap moeten voelen. Als we gezinnen in een eerder stadium kunnen ondersteunen, worden de achterstanden kleiner. Deze ondersteuning van de gezinnen vindt bij voorkeur dicht bij de school plaats. Gemeenten moeten dus verbinden, schakelen en met het onderwijs keuzes maken.

Duurzame aanpak

Er wordt op dit moment vaak nog te fragmentarisch gewerkt aan onderwijsachterstanden in het onderwijs. Vanuit het onderwijs leeft daarom sterk de behoefte om in te zetten op duurzame interventies. Om dat te bereiken is het belangrijk om gezamenlijk een langdurig traject aan te gaan, zodat er tijd is voor implementatie en verdere aanscherping. Een start via pilots hierbij is goed, maar wel met het perspectief dat het daarna een duurzaam vervolg kan krijgen. Voorbeelden hiervan zijn: Waalwijk Taalrijk en Pact Poelenburg.

Bewezen interventies

Als er getwijfeld wordt of interventies duurzaam ingezet kunnen worden, is het goed om te kijken naar aanpakken die zich effectief bewezen hebben. Een goed voorbeeld van een onderzocht en effectief gebleken aanpak is [HDT](#) (overgebracht vanuit Amerika¹). In Haarlem wordt hiermee gewerkt. In januari 2021 opent ook een kennisplein Onderwijskansen van NRO waarop in de loop van het jaar veel informatie wordt geplaatst over effectieve aanpakken.

Een andere succesfactor is de interventie dichtbij de praktijk te ontwikkelen. Scholen hebben specifieke vragen, ook in een gemeentelijke gedragen aanpak moet ruimte zijn voor opmaat oplossingen op school-, wijk- bestuursniveau.

Van plan naar uitvoering: via overleg

Om van een plan te komen tot daadwerkelijke uitvoering ervan is het beste als gemeente en scholen samen de lead nemen en ook doorpakken op de uitvoering. De meeste samenwerkingen verlopen via de lijn van stuurgroepen en/of werkgroepen. De stuurgroep zorgt voor een globaal kader waarin is aangegeven: wat zijn de doelstellingen, wat mogen we, voor welke doelgroep doen we het (**wat heeft deze doelgroep van ons nodig?**), wat is de reikwijdte en welke inzet doen we. De werkgroep zorgt ervoor dat beleid naar de werkvloer wordt vertaald en ideeën van de werkvloer op de beleidsagenda van bestuurders komen.

Goede samenwerkingen kenmerken zich door:

- Regelmatig onderling contact (elkaar zien),
- Data delen,
- Gesprekken op basis van onderzoeken/evaluaties,
- Samen inspelen op urgente zaken
- Gezamenlijke agenda en
- Samen keuzes bespreken en maken.

Probleemherkenning daar zit de oplossing: "Wat staat er in de weg? Als je weet wat de blokkade is om tot een duurzame oplossing te komen, kun je ook samen oplossingen bedenken".

OAB alleen is niet de oplossing: verbreed het en zorg voor maatwerk

Onderwijsachterstandenbeleid verschilt per stad of dorp. Om tot sterker beleid te komen in plaats van een versnipperd beleid, kunnen het OAB budget, armoedebelid, welzijnswerk, nieuwkomerswerk et cetera bij elkaar worden gebracht. Er zou meer ontschotting moeten plaatsvinden; men weet vaak van elkaar niet welk beleid een ander maakt. De kaders die er al liggen, zijn al voor meerdere jaren vastgesteld.

Als je deze in steek van integraal beleid kiest, is het onderwijsachterstandenbeleid maar een klein deel van alles wat speelt bij alle betrokken organisaties. Problematiek zoals armoede is een factor die leidt tot onderwijsachterstanden, en dat is dus belangrijk om tegelijkertijd ook aan te pakken. Dat ligt buiten de scope van het onderwijs om daar daadwerkelijk (en op eigen gelegenheid) iets aan te doen. In een gemeentelijke versterkte aanpak kan het onderwijs wel een rol spelen: partijen hebben

---

1 Zie voor meer informatie o.a.: <https://www.gelijke-kansen.nl/evidence/high-dosage-tutoring>

elkaar nodig en hier ligt de uitdaging voor de gemeente om de lijnen bij elkaar te brengen vanuit een sociaal maatschappelijk perspectief.

Conclusie

Successen in OAB in het onderwijs zijn te behalen door een gezonde mix van persoonlijke inzet van mensen die zich vol inzetten voor onderwijskansen. Koplopers onderscheiden zich doordat ze elkaar weten te vinden in “het gezamenlijke” in plaats van eigen belang van een organisatie of sector. Een effectief onderwijsachterstandenbeleid heeft meer nodig dan de inzet van enkele gedreven personen. Succesvolle interventies moeten lang worden vastgehouden om tot duurzaam onderwijskansenbeleid te komen.

Toegift: welke OAB-activiteiten hebben koplopers

De koplopers hebben de volgende succesvolle activiteiten genoemd:

- Leertijdverlenging en Schakelklassen: Nieuwkomersschool, eerste opvang anderstaligen, taalklassen, lokale schakelklassen (betere integratie nieuwkomers in eigen wijk of dorp), taalklassen NT2, eerste opvang anderstaligen, taalgroep voorschools-vroegschools
- Doorgaande lijn: coördinatie, versterken van doorgaande lijn vve
- Ouderbetrokkenheid: taalklas voor ouders; leescafe voor kind en ouder samen, verteltas met ondersteuning thuis, ouderfunctionarissen,
- Taalstimulering: taalimpuls, (voor)leesonderwijs, taalstimuleringsprojecten, taalentklas, ABC samenwerking, leerprogramma Biblionet, de bibliotheek op school
- HDT High dose Tutoring: verbeteren van rekenprestaties maar vooral zelfvertrouwen en motivatie